Imago Mundi

Cambridge Corpus Christi College Ms 066

Mise en pages et en images

Jean-Luc Monneret

2023

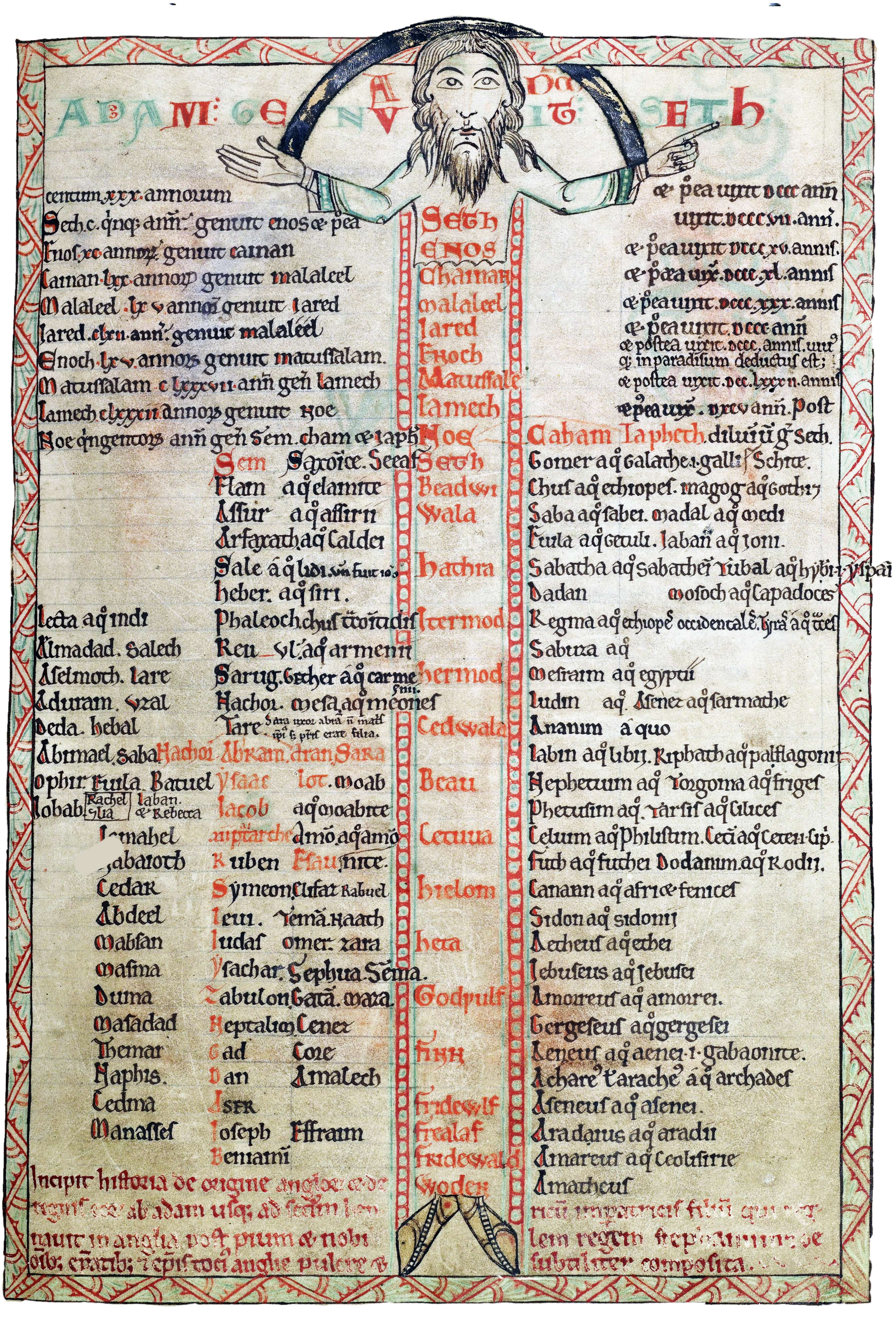
ADAM GENUIT SETH
centum xxx annorum
Seth c. quinque ann. genuit enos et postea
Enos xc annorum genuit cainan
Cainan lxx annorum genuit malaleel
Malaleel lxv annorum genuit iared
Iared clxii ann. genuit malaleel
Enoch lxv annorum genuit matussalam
Matussalam clxxxvii ann. gen. lamech
Lamech clxxxii annorum genuit Noe
Noe quingentorum ann. gen. Sem. cham et iapheth
Seth
Enos
Chainan
Malaleel
Iared
Enoch
Matussale
Lamech
Noe
et postea uixit dccc ann.
uixit dcccvii ann.
et postea uixit dcccxv annis
et postea uixit dccc xl annis
et postea uixit dccc xxx annis
et postea uixit dccc ann.
et postea uixit dccc annis, uiuus in paradisum deductus est;
et postea uixit dcc lxxxii annis
et postea uixit dcxcv ann. Post diluuium genuit Seth.
Cham Iapheth
Incipit historia de origine anglorum et de regibus eorum ab adam usque ad stephanum ... regnauit in anglia post primum et nobilibus ... anglie ... subaltern composita.
p.67

« L'exil de l'homme, c'est l'ignorance ; sa patrie, c'est la science »
Honorius Augustodunensis

Le Moyen âge est la grande période de l’encyclopédisme (du grec *enkuklios paideia,* enseignement en cercle). Il s’agit de mettre à la disposition du public, et du clergé en priorité, tout le savoir du monde, et d’abord de la nature.

Les textes s’inscrivent donc dans le conteste religieux : il convient de compléter l’intelligence de l’Écriture par la connaissance du monde créé, même si la faute originelle est elle-même un péché de connaissance.

A la charnière des XIe et XIIe siècles Honorius Augustodunensis (né vers 1080), moine bénédictin écossais vient s’établir dans un monastère de Ratisbonne où il mourra après 1157. Il est l’auteur de deux traités encyclopédiques : l’*Elucidiariu*m, ou ‘Luminaire’, vers 1100, dialogue en trois livres entre maître et disciple, à la manière des *Dialogues Philosophiques* de Saint Augustin, et l’*Imago Mundi*, vers 1110, inspiré des travaux de Bède le Vénérable et comportant trois livres :

Livre I : cosmographie : création du monde conçu comme un globe, les quatre éléments, géographie et astres.

Livre II : chronologie et comput ecclésiastique.

Livre III : histoire, ou plutôt les six âges de l’humanité jusqu’aux empereurs du Saint Empire Romain Germanique au XIIe siècle.

Le texte est précédé d’une lettre, comme une demande du disciple qui désire apprendre de son maître. Honorius se présente en compilateur respectueux de la tradition : il entend éduquer. La terre y est vue comme dans un miroir reflétant (*Ymago*) le monde tel qu’on le connaissait, ou tel qu’on pouvait alors l’imaginer.

Le texte a eu un grand succès et on en connaît encore un certain nombre de copies, dont la Cosmographie de Pierre d’Ailly, Cardinal de Cambrai, datant de 1410, alors que les théories énoncées trois siècles plus tôt étaient déjà dépassées. Pourtant Christophe Colomb possédait cet ouvrage et l’a lui-même annoté lors de sa croisière de découverte des Amériques.

p.2 – Carte du monde

LE MONDE
Imago Mundi

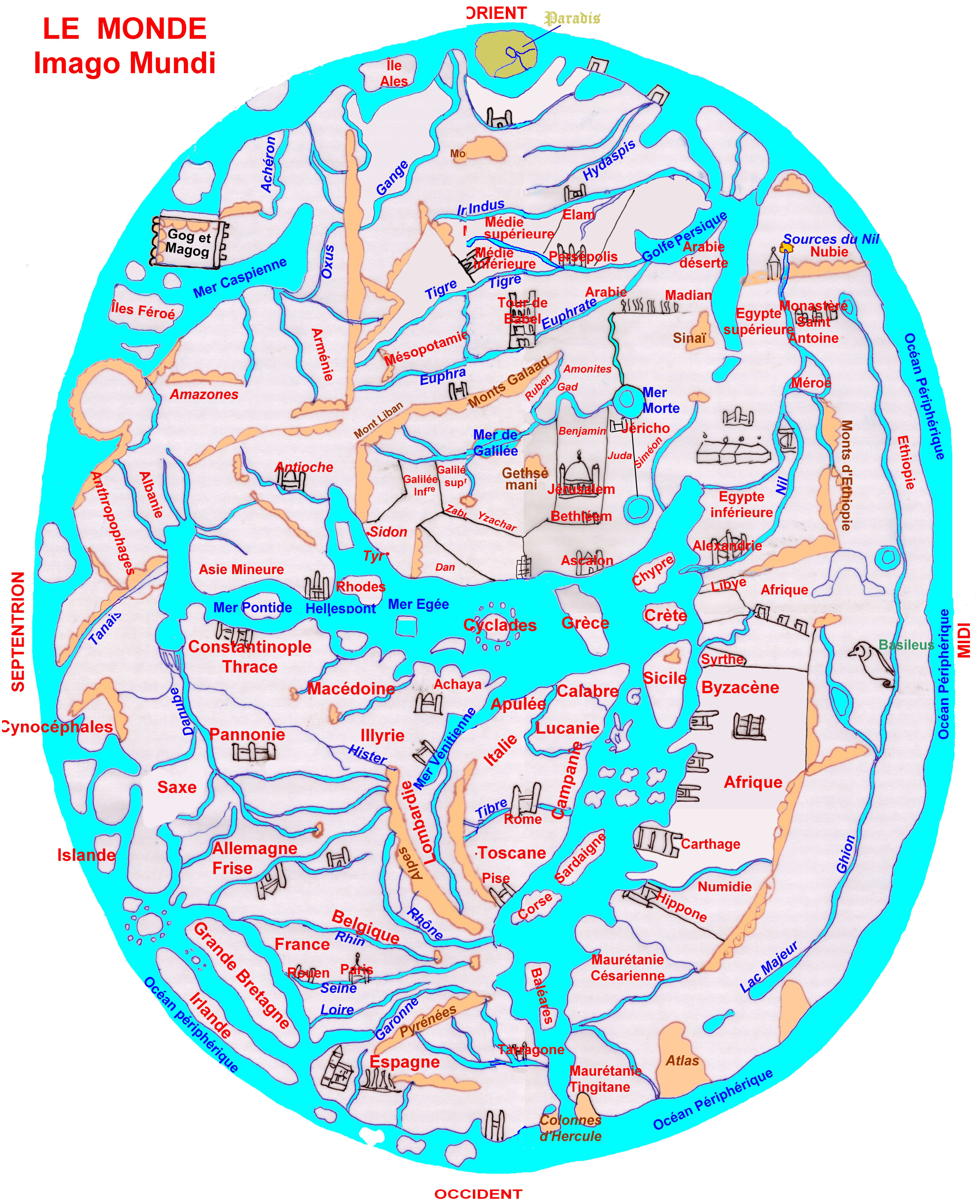

Carte du monde
Interprétation

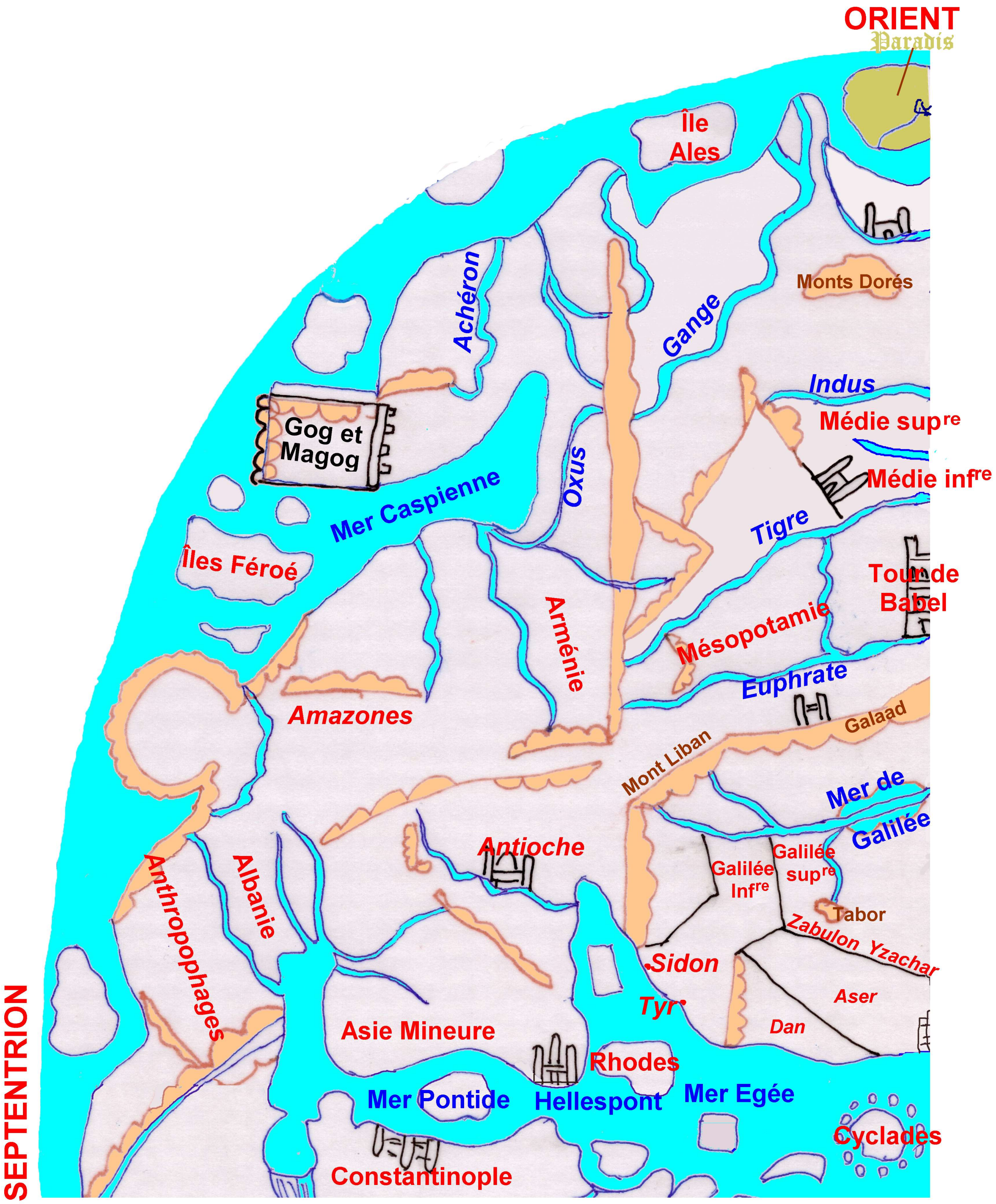

Carte du monde
Interprétation
Zone Nord-Est

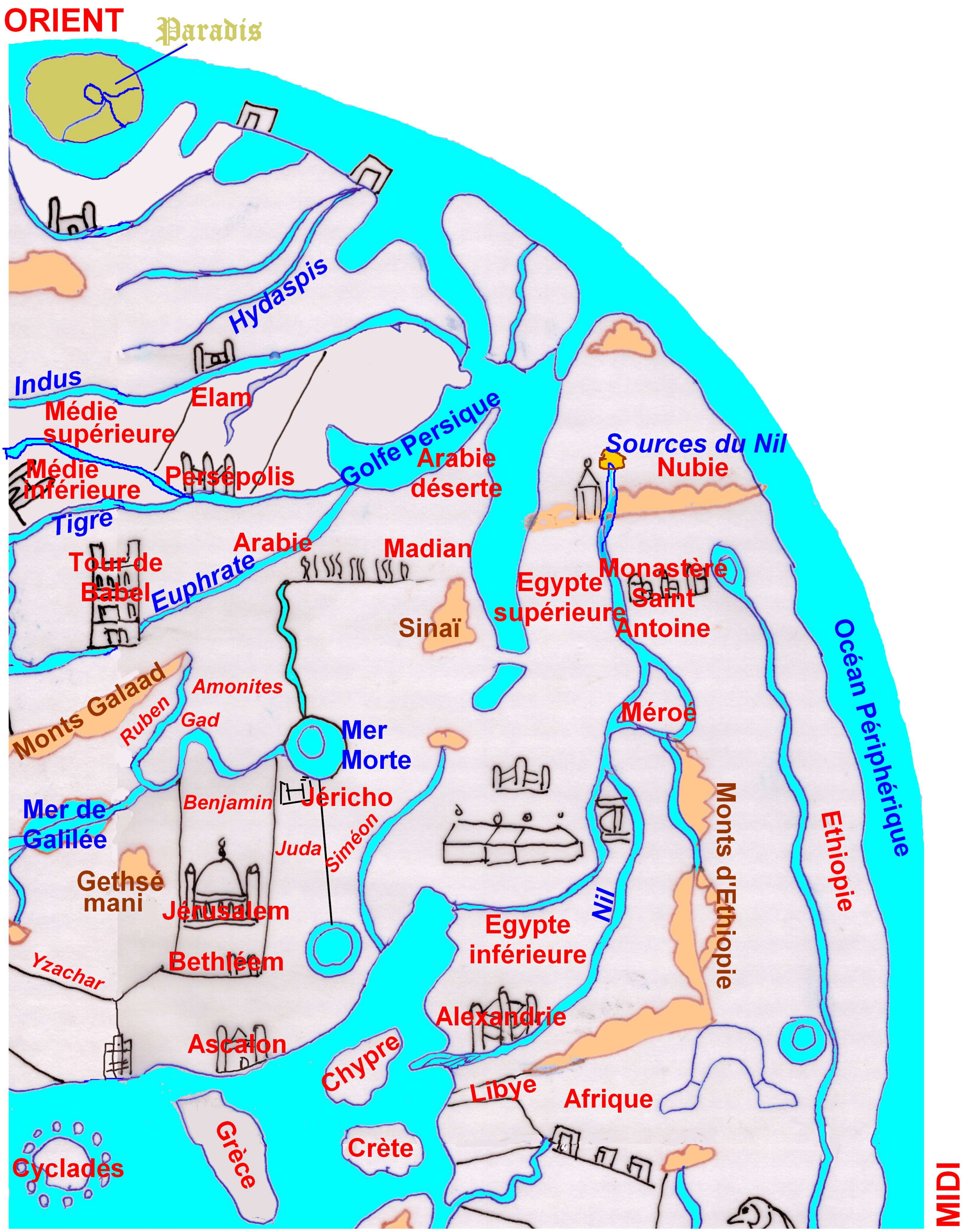

Carte du monde
Interprétation
Zone Sud-Est

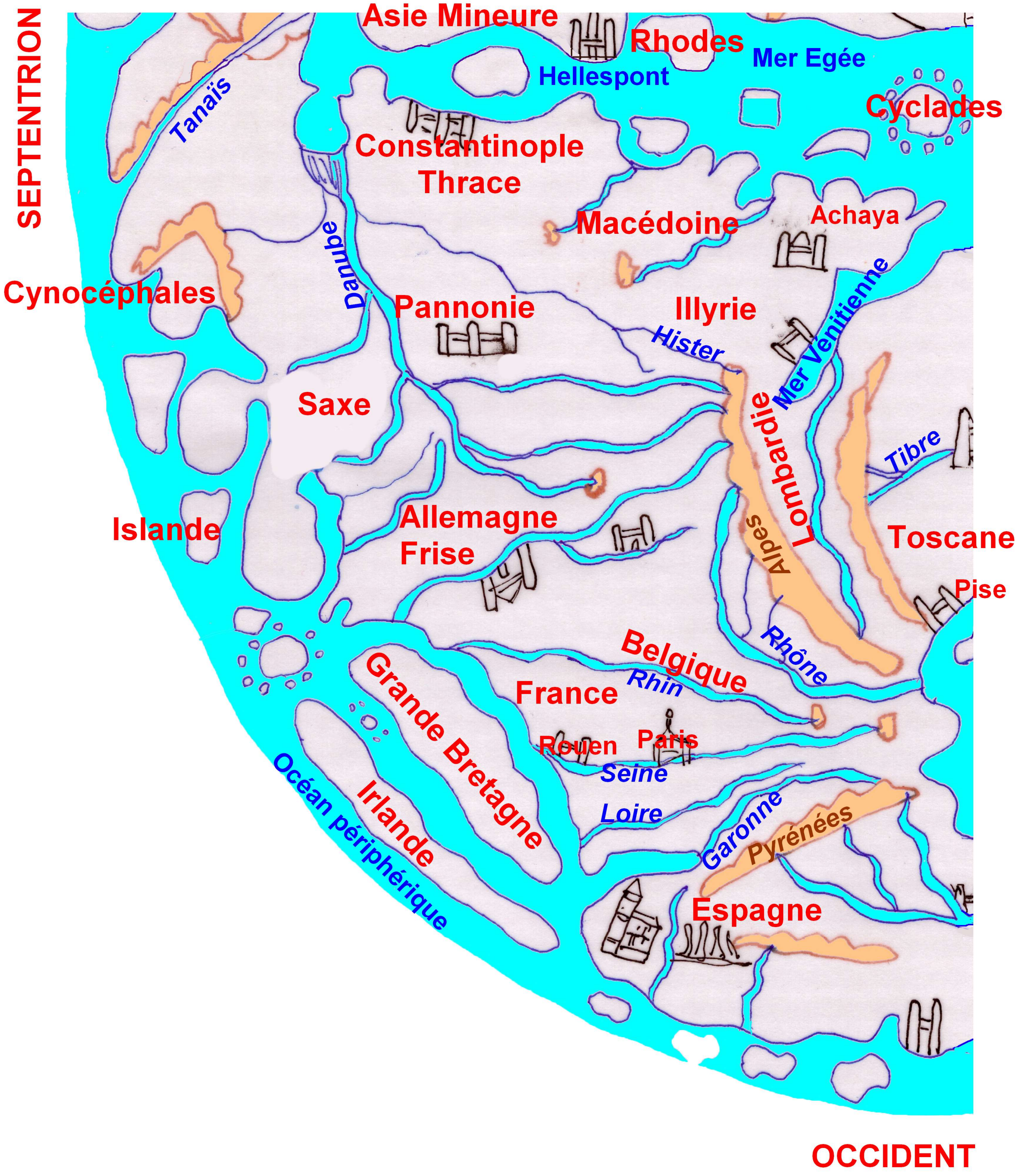

Carte du monde
Interprétation
Zone Nord-Ouest

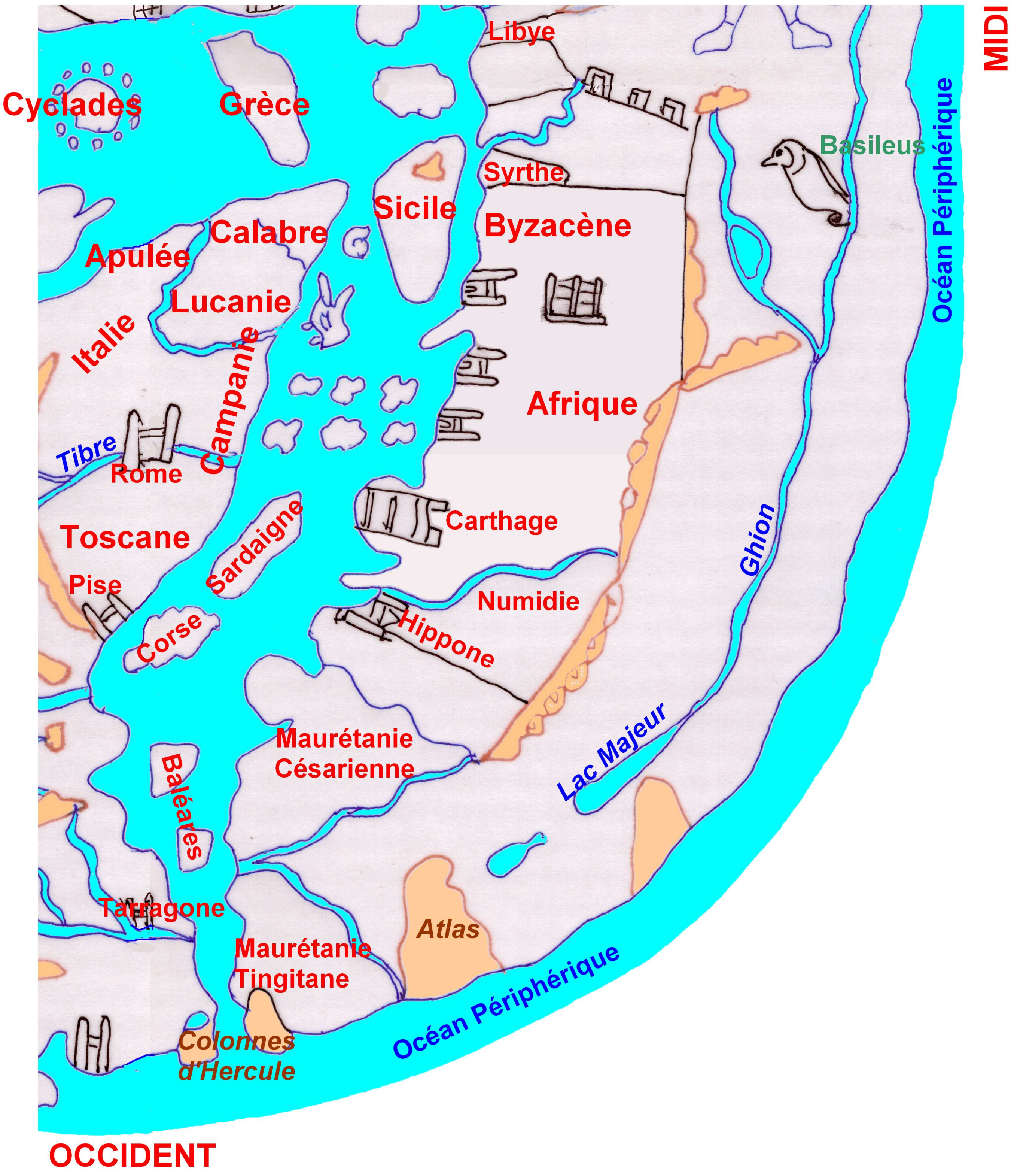

Carte du monde
Interprétation
Zone Sud-Ouest

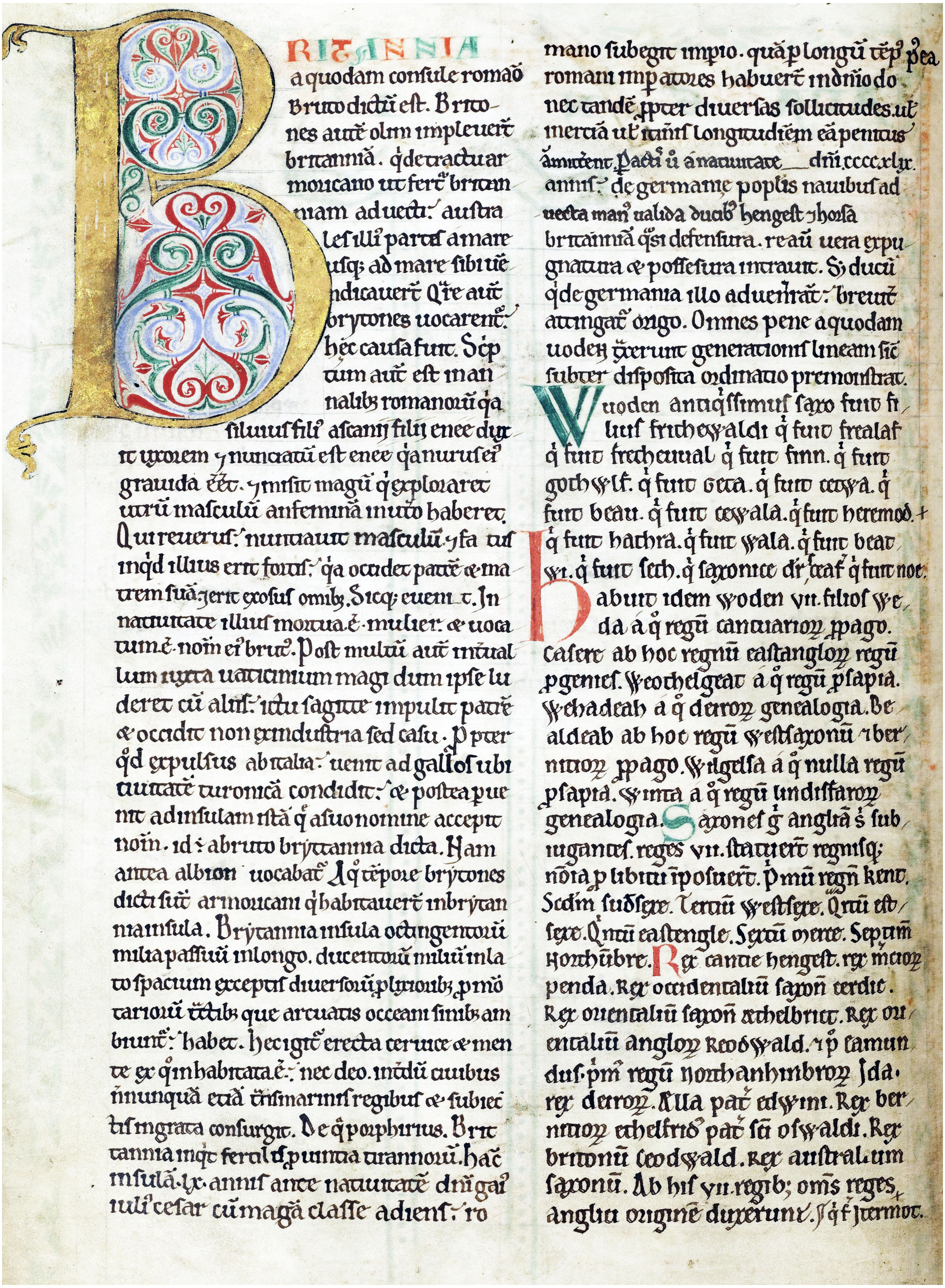

BRITANNIA
a quodam consule romano
Bruto dicta est. Brito-
nes autem olim impleverunt
britanniam. qui de tractu ar
moricano ut fertur britan
niam advecti: austra
les illi partes a mare
usque ad mare sibi ven-
dicaverunt. Quare autem
brytones vocarentur:
hec causa fuit. Scrip
tum autem est in an
nalibus romanorum quia
silvius filius ascanii filii enee dux-
it uxorem et nunciatum est enee quia nurus ei
gravida esset. et misit magum qui exploraret
utrum masculum an feminam in utero haberet.
Qui reversus: nunciavit masculum et fa tus
in quod illius erit fortis: quia occidet patrem et ma
trem suam. Erit exosus omnibus. Sicque evenit. In
nativitate illius mortua est mulier. et voca
tum est nomen ei brutus. Post multum autem interval
lum iuxta vaticinium magi dum ipse lu
deret cum aliis: ictu sagitte impulit patrem
et occidit non ex industria sed casu. Propter
quod expulsus ab italia: venit ad gallos ubi
civitatem turonicam condidit: et postea perve
nit ad insulam istam que a suo nomine accepit
nomen. id est a bruto brytannia dicta. Nam
antea albion vocabatur. A quo tempore brytones
dicti sunt armoricani qui habitaverunt in brytan
nia insula. Brytannia insula octingentorum
milia passuum in longo. ducentorum milium in la
to spacium exceptis diversorum prolixioribus promon
tariorum tractibus que arcuatis occeani finibus am
biuntur: habet. Hec igitur erecta cervice et men
te ex quo inhabitata est: nec deo. in tedum civibus
non nunquam etiam transmarinis regibus et subiec
tis ingrata consurgit. De qua porphirius. Brit
tannia inquit fertilis provincia tirannorum. Hanc
insulam .lx. annis ante nativitatem domini gaius
iulius cesar cum magna classe adiens: ro
mano subegit imperio. quam per longum tempus postea
romani imperatores habuerunt in dominio do
nec tandem propter diversas sollicitudines. vel
inertiam. vel itineris longitudinem eam penitus
amiserunt. Pacti vero a nativitate domini .cccc.xlix.
annis: de germanie populis navibus ad
vecta manus valida ducibus hengest et horsa
britanniam quasi defensura. re autem vera expu
gnatura et possessura intravit. Sed ducum
qui de germania illo advenerant: breviter
attingatur origo. Omnes pene a quodam
woden exierunt generationis lineam sic
subter disposita ordinatio premonstrat.
Wuoden antiquissimus saxo fuit fi
lius frithewaldi qui fuit frealaf
qui fuit frethewual qui fuit finn. qui fuit
gothwlf. qui fuit geta. qui fuit tetwa. qui
fuit beau. qui fuit cetwala. qui fuit heremod.
qui fuit hathra. qui fuit wala. qui fuit beat
wi. qui fuit seth. qui saxonice dicitur teaf qui fuit noe.
Habuit idem woden vii. filios. We
da a quo regum cantuariorum propago.
Casere ab hoc regnum eastanglorum regum
progenies. Weothelgeat a quo regum prosapia.
Wehadeah a quo deirorum genealogia. Be
aldeab ab hoc regum westsaxonum et ber
niciorum propago. Wigelsa a quo nulla regum
prosapia. Winta a quo regum lindisfarorum
genealogia. Saxones igitur angliam sub
iugantes. reges vii. statuerunt regnisque
nomina pro libitu imposuerunt. Primum regnum kent.
Secundum sudsexe. Tertium westsexe. Quartum est
sexe. Quintum eastengle. Sextum merce. Septimum
Northumbre. Rex cantie hengest. rex merciorum
penda. Rex occidentalium saxonum cerdic.
Rex orientalium saxonum ethelbrict. Rex ori
entalium anglorum Redwald. ipse primus
dus. primus regum northanhimbrorum Ida.
rex deirorum. Ælla pater edwini. Rex ber
niciorum ethelfrid pater sancti oswaldi. Rex
britonum Ceodwald. Rex australium
saxonum. Ab his vii. regibus omnes reges
anglici originem duxerunt. Sed quere interius.

p.68

Woden antiquissimus
Voden gen̄ beldeag
qui gen̄. Brond. q̄ gen̄.
Voden genu
it Vectam qui gen̄
Vittam. qui gen̄
Wichtgilis qui
genuit horsam
et hengest
Voden gen̄
Beldig. q̄ ge
brond. qui gen̄
Benoc. qui genuit
Winta.
Incipit lib p̄m
de gestis regum.

p.69

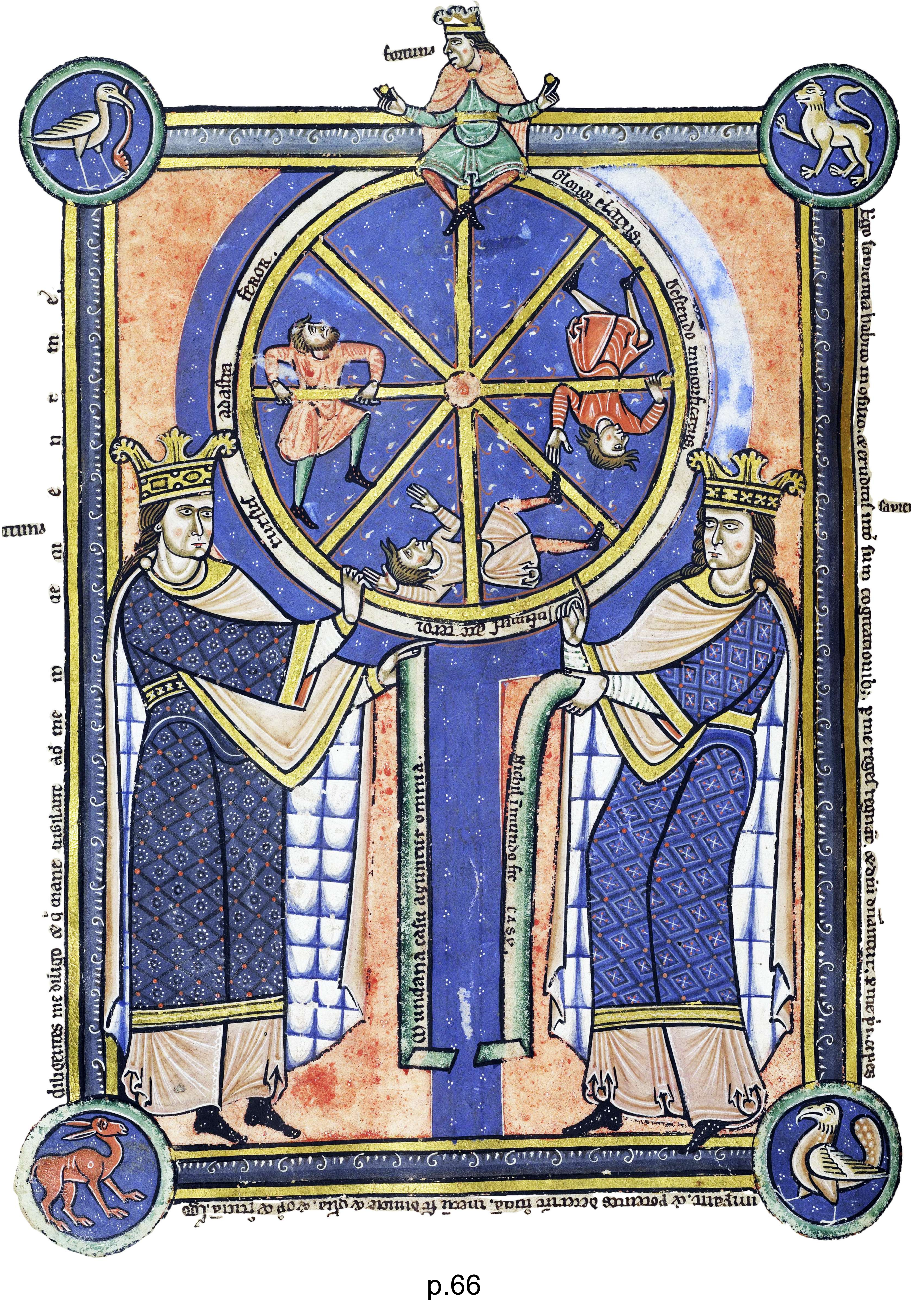

p.66

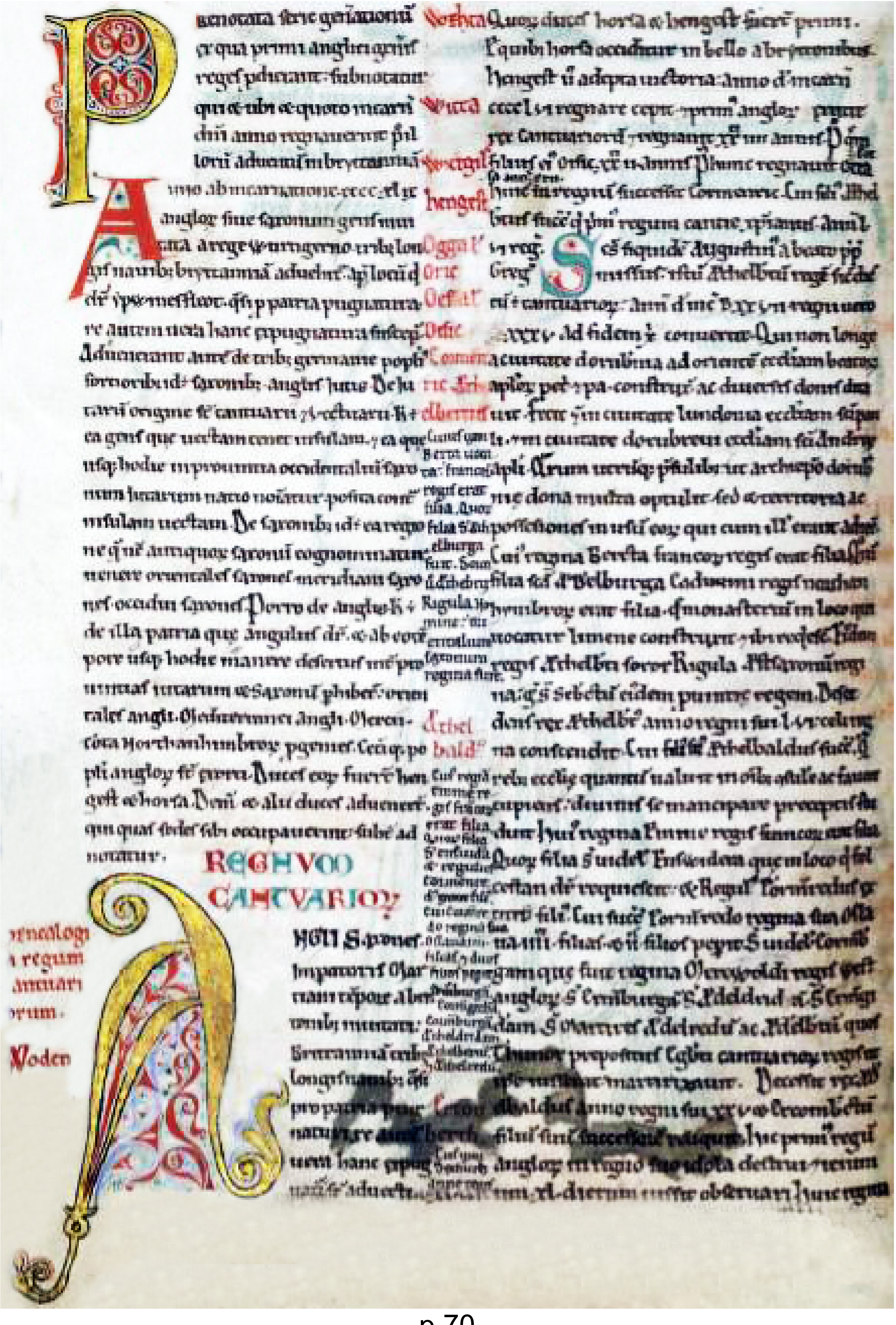

p.70

Saxonia. Nomina episcoporum Londoniensis ecclesie

nisi in fuga esse uideretur: paulinus as-
sumptis secum regina Ædelburga cum illo
uenerat comes extiterat. et Eanfleda filia
et Wuscfrean filio Eduini. et Yffi filio Osfridi
filii eius quos post mater metu Eadbaldi et Os-
(postea arch. cant.) Mellitus. waldi regum misit dagoberto regi
Cedd. gallie. ab honorio epo et Eadbaldo
honorifice susceptus est. Et quia paulo ante
Erchenwald. Romanus a iusto archiepo ad papam hono-
Walcherus. rium missus absortus est fluctibus maris:
rogatu honorii archiepi curam hrofensis
Ingwaldus. ecclesie suscepit paulinus. eo tempore pas-
Egwulfus. tore carentis qui episcopatum tenuit xix annis
ii menses dies xxi. Cui Ithamar succ. Ordina-
Sigeheus. tus ab h. archiepo oriundus de gente cantuariorum.
Eadbrictus. Cui succ. Damianus a gente australium saxo-
num ordinatus a deusdedit arch. Defuncto
Eadgarius. autem deusdedit archiepo dum Wigard doro-
Coenwalc. uernensis ecclesie electus apud romam moraretur:
antequam Theodorus ueniret ordinatur ut
Eadbaldus. supra dictum est. Wilfridus in gallia ordina-
tus in cantia presbiteros et diaconos ordinauit.
Heathobertus. et antequam ad suam sedem in eboracum ueniret
uenit rofi ubi defuncto damiano ecclesia
Osmundus. diu cessante ordinauit puttam uirum
Athelnothus. in modulatione peritum. S.G. Anno ab inc.
domini dc lxxvi. cum Æthelredus rex Merciorum cantu-
Ceolbertus. am uastaret et ecclesias sine respectu pietatis
Deorulfus. fedaret. ciuitatem quoque rofi in qua erat put-
ta eps quamuis eo tempore absens assumpsit.
Swithulfus. Sed ubi putta ecclesiam suam rebus ablatis de-
populatam repperit: diuertit ad sexulfum
Headstanus. merciorum epm et accepta ab eo possessione
ecclesie et agelli non grandis. ibidem in pace
uitam finiuit. postquam theodorus in ciuitate
Wlfsius. hrofi Cuichelmum ordinauit. Sed non multo post
ille dimisso episcopatu pre inopia secessit inde.
pro quo Gebmundus ordinatur eps. Huic de-
functo: Tobias successit in episcopatum
Adelwardus. ordinatus ab eodem T. Post quem epis-
copatum Aldulfus Bertuualdo archiepiscopo
ORDINANTE
Ealhstanus. SUSCEPIT.

ANNO ab inc. dni. dc iiii. Augustinus ordi-
nauit in cantia Mellitum epm
ad predicandum prouincie orien-
talium saxonum. quorum metropolis lun-
donia est. In qua prouincia eo temporis Sa- xxii Thedredus
bertus nepos Ædelberti regis cantuariorum ex
sorore Ricula sub eodem posito regnabat. xxiii Wlstanus
Ubi uero hec prouincia uerbum ueritatis
Mellito predicante suscepit: fecit Æthelbe- xxiiii Brihthelmus (postea arch. cant.)
rtus rex in lundonia ciuitate ecclesiam sancti xxv Dunstanus
pauli apostoli. ubi ipse et successores eius sedem
habent. Orientales saxones fidem quam xxvi Alfstanus
expulso Mellito epo suo abiecerant: instan-
tia xpiani Oswiu regis Nordhymbrorum
receperunt. Cuius amicus rex eorum Sigebertus xxvii Wlfstanus
qui post Sigbertum paruum regnauit: cum
in prouincia Nordanhymbrorum uisere solebat. xxviii Alfhunus
et quamuis adhuc paganus eum libenter au-
diebat. Cui tandem salutaribus monitis xxix Alfwinus
et consilio salutari: rex Sigebertus consilio
et consensu suorum abiecta sorde idolatrie xxx Alfwardus
est fidei fonte ren- atus. Cui postulanti
a rege Oswiu datur Cedd cum quodam
presbitero ut se et suam gentem erudiret. Nam
rex Os. clamauit ad se a mediterraneis xxxi Rodbertus
anglis quibus erudiendis destinatus est.
Ubi cum omnia perambulantes multam domino
ecclesiam congregassent: contigit Ceddum xxxii Willelmus
ad ecclesiam lindisfarnensem. Ubi finan epc
postquam prosperatum opus euangelii cognouit xxxiii Hugo
fecit eum epm in gentem orientalium saxo-
num. uocatis in ministerium ordinis xxxiiii Mauricius
ii episcopis. Qui epc factus rediit ad prouinci-
am et maiore auctoritate opus ceptum ex- xxxv Ricardus
plens. fecit ecclesias per loca. presbiteros et diaconos
ordinauit qui se adiuuarent. maxime xxxvi Gilbertus
in ciuitate ythancestir. sed et in tillaburh
Qui gratia uisitandi Nordhymbros ut sepius fecit xxxvii Rodbertus
ibi defunctus est. Postquam theod. arch. Erchen-
waldum in ciuitate lundonia consecra- xxxviii Ricardus
uit epm. tempore Sebbi et Sigere principum
eiusdem prouincie. hic antequam eps efficeretur (Ab herefordia translatus eps)
ii monasteria unum sibi in Sudrieia ut xxxix Gilbertus

Suthsaxonia
Wilfridus australes saxones rege ethelwalcho regni ad fidē x̄pi cōuertit. vecte q̄q; insule ubi ministēs destinauit.

Nomen episcopi australium saxonum
.i. Wilfridus

Nomina epōs selesheiensis ecclesie.
.ii. Eadbertus
.iii. Eolla
.iiii. Sigga
.v. Aluberctus
.vi. Osa
.vii. Gislherus
.viii. Tota
.ix. Vihthun
.x. Ædilwulf᷒
.xi. Cenred᷒
.xii. Guthard᷒
.xiii. Alfredus
.xiiii. Eadhelm
.xv. Ædelgarus
.xvi. Ordbriht᷒
.xvii. Almarus
.xviii. Ædelric᷒
.xix. Grimketel
.xx. heca.

ta tamesim in loco qui dicit᷑ Sceortesfele alterum sorori sue Ædelburge in prouincia orientalium saxonum in loco q̄ d̄r Berkingum.

Wilfridus pulsus de episcopatu suo: in prouincia australium saxonū episcopatū gessit;

Pulsus Wilfridus ep̄c de ep̄atu suo a rege Egfrido romā adiit. brittanniā rediit S; q̄; p rege p̄dicto in parrochia sua recipi non poterat. diuertit ad prouinciā australiū saxonum. cuius gentem conuertens baptizauit. Cui rex gentis illi᷒ Ædelwalch baptizatus in mercia p̄sente rege Wlfero donauit insulam Selesei id: uituli marini. ubi suos qui exules uagabantur recepit. & monasteriū fundauit. in quo suos sub regulari uita instituit. ⁊ ip̄e ill᷒ in partibz. v. anni᷒. i. usq; ad mortē Egfridi ep̄atus officium ⁊ ubo exercebat ⁊ op̄e. iiii. p̄briis s ministrantibz. Cappa. ⁊ podda. ⁊ Burhelm. ⁊ Eodda.

Defuncto Kinegislo succ᷒ in regnū Coinwalc fili᷒ ei᷒ fidem ⁊ sacramenta regni celestis suscipe renuens. q̄ non multo post repudiata sorore Pende regis merciorū quam duxerat ⁊ alia accepta. idō q; bello petitus ⁊ ab eo regno p̄uat᷒ sus cepit fidem ueritatis sub Anna rege orientalium anglorū. apd᷒ quem triennio exulabat. Cui in regnum restituto Agilbertus ep̄c natione gallus. in hibernia gratia legendi demoratus fidem p̄dicando secū iunxit. h᷒ eruditionē suscipiens rex: eum sue gentis pontificem fecit. Tandem rex pertesus barbare loquele ei᷒: subintroduxit in prouinciā alium sue lingue ep̄m. in gallia ordinatū noīe Wine. diuidens q; prouintiam in. ii. parrochias. Agilberto in dorcestra. Wine in Wenta ciuitate sedem tribuit. Vn̄ offensus Agilbertus quod h᷒ eo inconsulto ageret rex: rediit galliam ⁊ ibi ep̄atum parisiacense adeptus: plen᷒ dierum uitam finiuit. ⁊ Wine ambas parrochias regebat. Dein pulsus est Wine ab eodē rege ab ep̄atu. qui diuertens ad Wulferū regem merciorū: emit ab eo p̄cio sedem lundonie ciuitatis ⁊ ibi uitā finiuit. Eo itaq; t̄p̄r rex p̄fatus mlt̄a digne ab hostibz mala pulsis ep̄is pp̄essus: quem defuncto patre p̄fidia regno depulit. fides agnita reuocauit. misit ad Agilbertum eum dep̄cans ad ep̄atum sue gentis redire. Q᷒ ille recusans misit p se Leutheriū p̄brm ⁊ nepotē suum ei᷒ ep̄m ordinandū. Q᷒ consecratus a Theodoro ep̄atum Gewissorū ex sinodica sanctione solus rexit. Defuncto autem Coinwalco ⁊ regnantibz subregulis regno ⁊ inter se circiter. x. anni᷒ partito. mortuus ē. Leutheri᷒. p quo Haddi a Th᷒ ordinatus est. Q᷒ ⁊ solus rexit ep̄atum Gewissorum. necnō australibz saxonibz pontificali iure p̄fuit. Wilfrido suo primo antistite domū reuocato. In t̄p̄r Hædde deuictis ⁊ amotis subregulis Ceduualla recepit imperium. s; Hædda gubernante ecclesiam. adiens Cadwal romā: ibi uitā finiuit.

Cicestria
Noīa ep̄os cicestrensis ecclesie.
xxi Sigand᷒
Hic de selesei a ad cicestriā ep̄alē mutauit sedem.
xxii Wills
Luffa
xxiii Radulf᷒
xxiiii Pelokin
xxv hilari᷒

Westsaxonia cū suis episcopis.

Suthamtonia
Noīa epōs wintoniensis ecclesie;

	Wine.	viii	Egbald᷒.	xx	Birnstanus.
i sola wintoniensi				xxi	Afargus.
ii	Leutheri	ix	Dudd.	xxii	Alsius.
		x	Kinebertus.	xxiii	Ædeluuold᷒.
iii	heddi.	xi	Alhmundus.	xxiiii	Ælfagus. p᷒ea archiepiscop᷒ cant. scs. m.
		xii	Withemus.	xxv	Cenulfus.
iiii	Daniel.	xiii	Herefridus.	xxvi	Ædeluuold᷒.
		xiiii	Edmundus.	xxvii	Alfsius.
v	hunfrith᷒.	xv	helmstanus.	xxviii	Aluuinus.
		xvi	scs Swithunus.	xxix	Stigandus.
vi	Cinehard᷒.	xvii	Alhfridus.	xxx	Walkelinus.
		xviii	Dunewulfus.	xxxi	Wills.
vii	Athelhard᷒.	xix	Fridestanus.	xxxii	frat᷒ stephi reg᷒ anglie henricus.

Hu᷒ Fridestani epi ⁊ regis Eduuardi senioris ⁊ Plegmundi archiepi cantie t̄p̄e. Wentana ecclā i duas parochias diuisa ē. unā tenuit Fridestan᷒ alteram tenuit Adelstanus;

p.84

Wilesetonia — Nomina epo(rum) sunnun(i)ensis ecclesie.

i De quo supra Adelstanus
post(e)a arch(iepiscopus) e(st).
ii Odo.
Post odone(m) i(n) iii. parochias diuisa e(st). wiltoniense(m). wellense(m). (et) cridiatonense(m). Cridiatonensi p(re)fuit eadulfus. (et) wellensi p(re)fuit eathelm(us).
iii Osulfus.
iiii Alfstanus.
v Wulfgar(us).
post(e)a arch(iepiscopus) e(st).
vi Sieric(us).
p(ost) arch(iepiscopus) e(st).
vii Alfricus.
viii Birctwold.

Salesbir(iensis) ecclesia — Nomina epo(rum) salesbi(r)iensis ecclesie.

i Heremannus
Hic licentia regis eduuardi wiltoniensem (et) scareburnensem ep(iscop)atus p(er)mit(tente) i(n) unu(m) coadunau(it). (et) de ramnesbiria sede(m) pon(ti)ficale(m) searesbiria mutauit.
ii Osmund(us).
iii Rogerus
iiii Josselinus.

Sireburne — Nomina epo(rum) scyrebu(r)nensis ecclesie.

i Aldelmus
ii Fodherus.
iii Herewald(us).
iiii Ædelmod(us).
v Denefrid(us).
vi Wigbtus.
vii Alhstan(us).
viii Hæmund(us).
ix Ædhag(us).
x Ulsius.
xi Asserus.
xii Æthelward(us).
xiii Werstan(us).
xiiii Ædbaldus.
xv Sighelm(us).
xvi Alfredus.
xvii Wlsius.
xviii Alfuuold(us).
xix Ædelric(us).
xx Æthelsi(us).
xxi Brictwin(us).
xxii Ælmarus.
xxiii Byrctwin(us).
xxiiii Alfwold(us). fr(ater) ei(us).
h(oc) mortuo (et) scyreburnensis ep(iscop)atus wiltoniensi coadunat(us) e(st) p(er) regis ewardi. ab heremanno ep(iscop)o qui (et) sedem ep(iscop)ale(m) searesbiria transtulit.

Sumersetania — Nomina epo(rum) wellensis ecclesie.

post(e)a arch(iepiscopus) e(st)
i Eathelm(us).
De quo supra
p(ost) arch(iepiscopus) e(st).
ii Ulfelm(us).
iii Alfægus.
iiii Ulfhelm(us).
v Brictelm(us).
vi Cineward(us).
vii Sigarus.
viii Alfwinus.
ix Liuingus.
x Æthelwinus.
postea eiectus
xi Brictwin(us).
que(m) Ædelwin(us) it(eru)m reiesus (et) Brictwin(us) it(eru)m eiect(us) (et) it(eru)m Ædelwin(us) eiectus.
xii Brictwinus.
(i)s. mortui sunt
Saxonicus
Dodeca
xiii Gisa

Domnania — Nomina episcoporum cridiatonensis eccl(esi)e.

i De quo supra Adulfus
ii Æthelgar(us).
iii Alfwoldus.
iiii Sidemann(us).
v Alfricus.
vi Ælfwold(us).
vii Alfwold(us).
viii Eadnoth(us).
ix Liuing(us).
Hic defuncto [...] [ly]fwoldo auunculo [suo] cornubiense(m) p(re)sulatu(m) rege eduuardo p(er)mittente domnaniensi coadunauit ep(iscop)atu(m).
x Leofricus.
xi Osb(er)nus.
xii Willelm(us).
Hic willelm(us) de cridiatonia ad execestram ep(iscop)ale(m) sedem mutau(it).
xiii Rob(er)tus.
xiiii Bartholomeus.

Noia epo(rum) exacestrensis eccl(esi)e.

Noia epo(rum) badonensis eccl(esi)e

xiiii Johes.
Hic de wella ad badam ep(iscop)ale(m) transtulit sedem.
xvi Teutonic(us)
Godefrid(us).
xvii Robertus.

Dorsetania — Noia epo(rum) dorcestrensis ecclesie.

Birinus
Agilbtus.

Item westsaxonia cum suis episcopis.

Primus ep(iscopu)s occidentaliu(m) saxonu(m) Birinus fuit. Is cum consilio honorii p(a)p(e) britanniam ueniens: rege(m) westsaxonice p(ro)uincie kinegislu(m) (et) eius gente(m) paganissima(m) ad fide(m) conuertens baptizauit. (et) hortatu regis Nordhymbro(rum) Oswaldi qui kinegislu(m) regem de lauacro exeunte(m) suscepit (et) regis kin(egisli) sedem ep(iscop)alem in ciuitate dorcecia accipiens. solus westsaxonia(m) pontificali iure rex(it). Defunctus q(uo)q(ue) in ead(em) ciuitate sepult(us) e(st). s(ed) p(ost)ea ab helda ep(iscop)o translat(us) e(st) in wentana(m) ciuitate(m). in eccl(es)ia ap(osto)lo(rum) p(etri) (et) p(auli) posit(us) e(st). Cui succ(essit) agilbtus.

Anno ab incarn(atione) d(omi)ni dcc.v. haedda ep(iscopu)s wenta(n)e c(iuitatis) migrauit ad d(omi)n(u)m. Q(u)o defuncto ep(iscop)atus p(ro)uincie illi(us) in duas parrochias e(st) diuisus. Una data e(st) danieli. altera aldelmo. q(u)i p(ost) iiii ann(os) defunctus e(st). (et) pro eo fordher(us) pontificatum suscepit. Daniele u(er)o (et) aldelmo ep(iscop)atum ammi(ni)strantib(us): statutum e(st) sinodali decreto ut p(ro)uincia australiu(m) saxonum q(ue) eatenus ad ciuitatis wentane cui tu(n)c daniel p(re)erat parrochi(am) p(er)tinebat (et) ip(s)a ep(iscop)alem sedem ac p(ro)p(r)iu(m) h(ab)ere(t) ep(iscopu)m. Consecrat(us)q(ue) e(st) eis prim(us) antistes Eadbtus. q(ui) erat abbas monasterii beati wilfridi q(uod) e(st) in Selese.

Suadente rege Eduuino regi Earpwaldo Redwaldi regis filio cui(us) pater titulus fili(us) Wlfi unu(s) regis orientaliu(m) anglo(rum) appellant Wlfingas. fidem (et) sacramenta (christ)i cu(m) sua p(ro)uincia suscep(it). Pater u(er)o ei(us) Redwald iam dudu(m) in cantia fidei frustra sacramentis imbut(us). ab uxore (et) aliis seductus. huic p(re)teriora peiora p(ri)orib(us). sc(i)l(icet) h(ab)uis in eodem fano altare (christi) (et) arulam demonio(rum) ad uictimas eo(rum). Ver(um) Earpwaldus p(ost) accepta(m) fidem a quoda(m) gentili uiro occisus e(st) no(m)i(n)e Ricbto. (et) exin(de) iii. ann(os) p(ro)uincia estanglie in errore uersata e(st). donec fr(ater) ei(us) Sigbtus uir p(er) om(n)ia (christ)ianissim(us) exul in gallia uiuente redualdo fidi sacramentis imbut(us). regnu(m) suscepit. Q(u)o regnante: felix in burgundie partib(us) ort(us)

p.85

7 ordinatus: Estan
glos ab archiepo ho
norio cantie missus
ad fidem xpi conuint.
7 primus illorum epc extis
tens: in ciuitate du
muc sedem epatus
accepit. 7 ibidem post
annos xvii. in pace
uitam finiuit. Pro
quo honorius archi
eps ordinauit tho
mam diaconum sui
de prouincia gir
uiorum. Et illo post
v. annos subtracto.
in loco eius ordina
uit .h. bergilsum.
cognomento bone
facium de puintia
cantuariorum. Sed eo post
xvii episcopatus
sui annos defuncto.
Bisi p eo theodoro
ordinante factus
e epc. Qui adhuc sup
stite sed grauissima
infirmitate ab am
ministrando epatu
prohibente. ii.
sunt pro illo accei
7 badwine electi.
7 consecrati epi.
ex quo prouincia illa
duos habere
solebat
episcopos.

ESTANGLIA

Nomina episcoporum estanglie

i Felix.

ii Thomas.

iii Bergils.

iiii Bysi.

Beadwinus. — Accei.
ii Hothermus. — ii Æscwlfus.
iii Headolac. — iii Eardredus.
iiii Adilferth. — iiii Cuthuuinus.
v Eanferthus. — v Aldberhtus.
vi Ædelwlfus. — vi Æglaunus.
vii Alcardus. — vii Heardred'.
viii Sibba. — viii Ælfhunus.
ix Hunferthus. — ix Tidferthus.
x Hunbyrcht. — x Wermund'.
Hic epatum gessit tempore ludecan regis merciorum 7 egbti regis westsaxonum.
xi Wilredus.
Hic tempore regis merciorum ludecan 7 egbti regis westsaxonum gessit pontificatum.

Post hunbric
tum 7 wildredum
qui presulatum
Estanglie post Bi
sum ii. parro
chias diuisum
regebant. suc
cessit athulfus
qui presulatum
Estanglie rexit
sol. tempore regis
eduuini. eodque
in successores.

Noia epor Norwicensis ecclesie

xii Athulfus.
xiii ii Alfricus.
xiiii iii Theodred'.
xv iiii Theodored'.
xvi v Adelstanus.
xvii vi Algarus.
xviii vii Aluuinus.
xix viii Alfricus.
xx ix Alfricus.
ix Stigand'.
Qui statim electus est 7 gri ketell' in loco eius electus. ii. de parochias tenuit. Sed ille post modum electus est 7 Stigandus iterum receptus est.

xxi Agelmarus.
fr stigandi.
xxii Arfastus.
xxiii Wills.
xxiiii Herbert'.
xxv Couerardus.
qui fuit prior mon eiusd eccle.
xxvi Wills.

Henricus rex anglie filius willi regis senioris anno regni sui .ix. abbaciam heliensem ad epatum mutauit eidemque eccle heruecum bancornensem epm prefecit.

Noia epor heliensis ecclesie.

Herueius.

ii Nigellus.

Tempore Pendan Merciorum regis paganissimi: filius eius regno gentis illius a patre prelatus, petiit Alchfledam filiam Oswiu regis coniugem sibi dari. Quod rex O. renuit fieri, nisi prius christianus efficeretur. At ille audita ueritate fidei libenter se christianum fieri confessus est, etiam si uirginem non acciperet. Baptizatus est igitur a Finano episcopo cum omnibus qui secum uenerant; acceptis secum iiii presbiteris uita et eruditione preclaris ad gentem suam erudiendam et baptizandam, rediit in prouinciam suam. Qui sacerdotes predicantes libenter auditi sunt. Nec prohibuit Penda gentem suam credere, quin etiam christianos opera fidei non habentes reprehendit. Huius temporibus est rex Oswiu, secundo anno postquam Peada baptizatus est, intollerabiles irruptiones Pendan regis passus, qui fratrem eius occiderat Oswaldum, promisit se ei innumera daturum, si prouincias eius usque ad internicionem non uastando domum rediret. Quibus neglectis, uoto se obligans, secum paucissimo exercitu rex Oswiu contra Pendan certamini dedit, in quo et Penda occisus est. Et O. extitit rex Merciorum et Mediterraneorum Anglorum et totius regni Pendan. Occiso autem Penda et regno eius ab O. recepto, Diuma unus e iiii presbiteris supradictis genti Merciorum et Mediterraneorum Anglorum a Finano primus ordinatus episcopus. Paucitas enim sacerdotum cogebat unum episcopum ii populis preferri. Secundus Ceollach, qui post relicto episcopatu rediit ad insulam Hii, ubi plurimorum erat caput et arx Scottorum, succedente illi Trumhere a Scottis ordinato et misso. Quo tempore et Oswiu dedit Peade cognato suo filio Pende regnum australium Merciorum ab aquilonalibus interiacente Trenta fluuio separatum. Sed non multo post uxoris insidiis interemptus est. Regnum igitur O. iii annis post prefuit. At uero Immin et Eafa et Eadberht, leuato in regno Wulfere puero ab illis in aduersitate occultato, O. et suos a regno pepulerunt. Qui regnans xvii annis habuit primum episcopum Trumhere. Quo defuncto, Geremond successit. Sed huic et Ceadda in sede Eboraci ordinatus post iii annos inde discedens et in Lestingae uitam agens quietam, Wlfhere rege ne eis nouus daretur episcopus petente, successit iiii illi. Cui in episcopatu Winfridus successit v. Qui ut predecessores eius prouinciis Merciorum et Mediterraneorum Anglorum et Lindisfarorum episcopatus officio prefuit. Hic non multo

post pro merito cuiusdam inobedientie Theodorus archiepiscopus deposuit. Cum sic depositus rediit ad Barue, ibi uitam finiuit. In cuius loco ordinatus est Sexulfus natione Anglus.

Mercia et mediteranea Anglia

i Diuma. Hic apud Feppingum sepultus est.
ii Ceollach. Hic rediit ad insulam Hii.
iii Trumhere. Hic et successores eius Licetfeldenses dicuntur episcopi.
iiii Gearemon.
v Ceadda. Qui prius Eboraci episcopus fuit.
vi Winfridus. Qui depositus in Baerue in optima conuersatione uitam finiuit.
vii Sexulfus. Post Sexulfum prouincia Merciorum in ii episcopatus diuiditur, in Licetfeldensem et Legoriensem. Licetfeldense prefuit Hedda, Legorensi Wilfridus.
viii Headda. i. Wilfridus. Sed hic postea eiectus est, et Hedda postea ambas prouincias regebat, ita et Alduin.
ix Alduinus, qui et Wor. Post Alduinum iterum in ii parrochias diuiditur tempore Edelbaldi regis Merciorum.

Tempore Æthelredi regis Merciorum, qui post Wlfhere regnauit, et Sexulfi episcopi, episcopatus Licetfeldensis ecclesie in v parrochias diuiditur: in Herefordensem, Wigornensem, Licetfeldensem, Legecestrensem, Lindisprouincie. Hereford prouincie prefuit Putta, qui depopulante Æthelredo Cantiam et ecclesiam Hrofi ubi episcopus fuit, diuertit ad Sexulfum et ab eo eam accepit. Wigorni Bosel, post quem corporis tanta infirmitate depresso ut officium episcopatus implere non posset, Oftfor discipulus Hilde abbatisse de Streoneshalc iubente rege Æthelredo per Wilfridum qui tunc Mediterraneorum Anglorum episcopatum gerebat ordinatus est, Theodoro archiepiscopo defuncto et necdum alio pro eo ordinato. Licetfelde prefuit Headda, Legecestre Wilfridus, sed in Merciorum episcopatus in ii parrochias diuisus. Sed Wilfrido postea eiecto Headda abbas regebat parrochias, ita et Alduinus Wor. Sed post hunc tempore Æthelbaldi regis Merciorum iterum diuisa est. Lindisse (i. Lindissi) prouincie prefuit Eadhed, qui superato Wlfhere et fugato in bello ab Ecgfrido rege Northanhymbrorum primus prouincie Lindisse ordinatus est episcopus. Sed cum illam prouinciam Æthelredus rex Wlfheri recepisset, reuersus in Ripensis ecclesie iubente Theodoro archiepiscopo presul effectus est. Secundus episcopus Lindisse prouincie fuit Æthelwin, frater Æthelhuni, qui quondam cum Ecgberto legendi gratia in Hibernia demoratus est, sicut Ecgberto superstite et ibi peregrinam pro Domino uitam ducente Æthelhunus ibi defunctus est. Tertius Eadgar. Quartus Kinebertus.

p.87

Magesetani · Huiccia · Licefeldi

Nomina episcoporum herefordensis ecclesie.

i Putta.
ii Tyrhtel.
iii Torthere.
iiii Walcstod.
v Cuthbertus.
vi Podda.
vii Acca.
viii Headda.
ix Aldbertus.
x Esne.
xi Ceolmund.
xii Utel.
xiii Wlfheard.
xiiii Beonna.
xv Eaddulfus.
xvi Cuthwlfus.
xvii Mucel.
xviii Deorlauus.
xix Kinemund.
xx Eadgarus.
xxi Tidhelmus.
xxii Wlfhelmus.
xxiii Wlfricus.
xxiiii Athulfus.
xxv Aedelstanus.
xxvi Leouegarus.
xxvii Walterus.
xxviii Rodbertus.
postea arch. eboraci
xxix Girardus.
xxx Reignelm.
xxxi Gaufrid.
xxxii Ricard. hic fuit post canonicus Lantonie tempore henrici regis.
xxxiii Rodbt. hic fuit abbas monasterii Glauuornie tempore stephani regis.
xxxiiii Gilebt.
xxxv Rodbt.

Nomina episcoporum wigornensis ecclesie.

i Boselus.
ii Oftforus.
iii Eguuinus.
iiii Wilfridus.
v Mildredus.
vi Wermund.
vii Tilher.
viii Heathored.
ix Denebert.
x Heabert.
xi Alhunus.
xii Werfrid.
xiii Aedhelhun.
xiiii Kinewold.
postea arch. c.
xv Dunstan.
postea arch. eboraci.
xvi Oswald.
postea arch. eboraci.
xvii Aldulfus.
postea arch. eboraci.
xviii Wlfstan.
xix Leofsius.
xx Brihteag.
xxi Leuingus.
postea arch. eboraci.
xxii Aldredus.
xxiii Wlstan.
xxiiii Samson.
xxv Theodulfus.
xxvi Simon.
electus tedbaldi arch. cant.
xxvii Johes.
capellanus henrici regis.
xxviii Aluueredus.
xxix Rogerus.

Nomina episcoporum licefeldensis ecclesie.

i Duma.
ii Hemele.
iii Cuthfrid.
iiii Berchtun.
v Hygbertus.
vi Alduulfus.
vii Hereuuin.
viii Aedeluuald.
ix Hunbertus.
x Cineferth.
xi Tunbriht. Hic episcopatum gessit tempore burredi regis merciorum et alfredi regis west saxonum.
xii Alle. qui et alwin. hic presulatum gessit tempore Aedelstani regis totius angliae.
xiii Wlgar.
xiiii Cinsyus.
xv Wmsi.
xvi Aelfeg.
xvii Goduuin.
xviii Leofgar.
xix Brihtmar.

xv Ulsius.

xvi Leofuuinus. Hic dimisso epatu pro inopia rerum, ad couentrense ecclesiam secedens, ibi uitam finiuit, et petrus pro eo eadem a rege willelmo ad licefeldiam mittitur.

xvii Petrus.

xviii Rodbert.

xix Rodbt. Hic successor ei conuentrensis et cestrensis dicitur epi.

xx Rogerus.

xxi Walterus.

xxii Ricard. (above: petrus)

I in distri provincia

Noīa epōrum lindone prouincie.

Eadhed.

ii Ædeluuini.

iii Ædgar.

iiii Cynebirct.

v Alwioc.

vi Ealdulfus.

vii Ceolwlfus.

viii Eadwlfus.

ix Brictred. Hic gessit epatum tempore regis merciorum burredi et regis westsaxonum alfredi.

xv vi Æthelric.

xvi vii Ædnoth.

xvii viii Ulf. sed postmodum eiectus.

xviii ix Wlfuuinus.

Lindocolinensis ecclesia

Nomina episcoporum lindocolinensis eccle.

xix i Remigius. Hic licencia regis willi iunioris de dorcestra ad nicholiam episcopalem mutauit sedem.

xx ii Rodbt.

nepos rogeri epi de salebiri

xxi iii Alexander.

de chennebi archid

xxii iiii Rodbt.

Legorensia

Nomina epōrum legorensis ecclesie.

i Wilfrid.

ii Totta.

iii Eadbertus.

iiii Unwona.

v Werenbert.

vi Rethunus.

vii Alred.

viii Ceolredus. Hic pontificatum gessit tempore burredi regis merciorum et alfredi regis westsaxonum.

Noīa epōrum dorcacestrensis ecclesie.

x Leofwinus. Duas parochias legrecensem scilicet et lindisfarorum in unum coadunatam tempore regis anglorum eadgari rexit et sedem epalem apud dorceastram mutauit;

xi ii Ælfnoth.

xii iii Æsuui.

xiii iiii Ælfhelmus.

xiiii v Eadnoth.

Quo tempore gens northanhimbrorum cum suo rege Eduuino accepta in coniugem Æthelburga filia Æthelberhti regis cantuariorum praedicante paulino fidem christi suscepit. Hec consortium cum primo ipse missis procis a fratre eius Ædelbaldo qui tunc regno cantuariorum praeerat peteret; dixit non esse licitum paganos christianam dari, ne fides et consortio profanaretur regis qui ueri dei cultus prorsus esset ignarus. Que cum Eduuino uerba nuntii referrent, promisit se nihil omnino aduersus christianam fidem quam colebat uirgo acturum, quin potius permissurum ut fidem cultumque sue religionis cum omnibus qui secum uenirent uiris siue feminis sacerdotibus seu ministris more christiano seruaret. Hec negauit quin et ipse subiturum eandem religionem si sanctior a sapientibus iudicaretur religione. Itaque uirgo promittitur et mittitur. Anno igitur ab incarnatione domini DCXXV. paulinus uir deo dilectus a Justo archiepiscopo ordinatur episcopus cum eadem ad regem Eduuinum quasi comes copule carnalis. Sed potius gentem quam adibat ad agnitionem ueritatis uocare aduenit. Anno sequenti uenit quidam a Cuichelmo rege Westsaxonum qui regem Eduuinum regno et uita priuaret. Intrauit igitur ille quasi nuntium domini sui secrete annuntiaturus, et sica intoxicata sub ueste sic eam bicipitem impetum fecit in regem. Quod cum lilla minister regi uideret. imposuit corpus suum ante ictum pungentis. Sed tanta ui hostis ferrum infixit ut per corpus occisi et regem uulneraret. Eadem nocte peperit regina filiam cui nomen Eanfled. pro qua paulinus deo gratias egit. Cui uerba delectatus rex promisit se abrenuntiare idolis, et christo seruiturum si uitam et uictoriam sibi donaret pugnanti aduersum regem a quo homicida ille prefatus mittebatur, et filiam suam in pignus promissi paulino episcopo consecrandam assignauit. Quod ita contigit. Baptizata est igitur illa prima de gente northanhimbrorum cum XII aliis de familia regis. Habito itaque consilio cum pontificibus et primatibus suis sanno consensu omnium accepit rex Eduuinus cum cunctis gentis sue nobilibus et plebe plurima fidem et lauacrum regenerationis sancte

4

p.89

Eboracensis ecclesia — haugustaldensis ecclesia — lindisfarnensis ecclesia

Nomina archiepiscoporum eboracensis ecclesie que est in prouincia deire.

Paulinus.
Wlferus.
Wilfrid'.
Athelbald.
Ceadda.
Lodewart.
Bosa.
Wlstan'.
Johes.
Oskitell.
iunior Wilfrid'.
Athelwold.
Egbertus frater eadberti regis post paulinum primus pallium habuit;
Egbert'.
Oswald.
Albtus.
Aldulfus.
Eanbald'.
Scs Wlstan'.
Scs Eanbald'.
Alfricus.
Wlfsius.
Kinsius.
Wigmund'.
Aldred'.

primus Thomas.
Gerardus.
Scs Thomas.
Turstin'.
q pea fuit deposit' Wills.
henricus.
Idē qui supra Wills.
De ponte epi archidiac cant. Rogerus.

Nomina episcoporum haugustaldensis eccle que est in bernicia.

Wilfrid'.
Eata.
Tunbtus.
Idē q sup Eata.
Johes.
Idē qui supra Wilfrid'.
Acca.
Freodbt'.
Alcmund'.
Tilbt'.
Athelbt'.
headred'.
Eanbt'.
Tidfert'.

Nomina episcoporum lindisfarnensis ac dunelmensis ecclesie.

Aidanus.
Finanus.
Colmann'.
Tuda.
Eata.
Scs Cuthbt'.
Eadbtus.
Eadferdus.
Athelwald.
Kinewulf.
hygbald'.
Egbtus.
Eadmund'.
Lutheard.
Alfred'.
Alfsius.
Aldunus.
hic primus sedit apud dunelmum.

Scs Eadmund' ipse
Eadred'.
Egelric'.
Egeluuin'.
Walcher'.
Willelmus.
Rannulf'.
Gaufrid'.
Wills.
hugo.

henricus rex anglorum ultimus de posuit regni sui ecclesiam lugubaliensem ad epatum iuxta eidemque ecclesie Athelulfum priorem nostrensis ecclesie prefecit;

karlelensis ecclesia

Noia episcoporum karlelensis eccle.

Athelwlf'.

ripensis ecclesia

Nomina epi ripensis ecclesie

Eadhed'.

p.90

Eboracensis ecclesia

Tomas.	Gerard.	Willfrid
Tomas	Turstin	Acca
Willm	de pauntg	Cuthbt.
Henric.	Roger	
Willm		Johanes

Tempore quo uenerabilis Beda presbiter temporalem uitam eterna mutauit: prouincia Northymbrorum cui rex ceolfus preerat quatuor episcopi presulatum tenuerunt. Wilfridus iunior in eboracensi ecclesia. Æthelwald in lindisfarnensi. Acca in haugustaldensi. Pecthelmus in ea que candida casa uocatur: que nuper multiplicatis fidelium plebibus in sede pontificatus addita: ipsum primum habuit antistitem.

Hwiternensis ecclesia

Nomina episcoporum candide case que est in regione pictorum.

i Pecthelmus.
ii Fridewaldus.
iii Pectwinus.
iiii Æthilbertus.
v Beadwlfus.
vi heathoredus.
vii Gillaldanus. deo gratias
viii Xanus.

Explicit historia de gestis omnium regum anglorum post aduentum.

Incipit prologus libelli Gille episcopi lumnicensis. De usu ecclesiastico.

Episcopis presbiteris totius hibernie: infimus presulum Gille lumnicensis in christo salutem. Rogatu nec non et precepto multorum ex uobis karissimi canonicalem consuetudinem in dicendis horis et peragendo totius ecclesiastici ordinis officio scribere conatus sum. non presumptione: sed uestre cupiens parere piissime iussioni. ut diuersi et scismatici illi ordines quibus hybernia pene tota delusa est: uni catholico et romano cedant officio. Quid enim magis indecens aut scismatici dici potest quam doctissimum unius ordinis in alterius ecclesia idiotam et laicum fieri? Quicumque ergo catholice membrum se profitetur ecclesie. sicut una fide. spe. caritate. corpore iungitur. ita deum ore et ordine cum ceteris membris laudare iubetur. Unde apostolus. Ut unanimes uno ore honorificetis deum. Sicut ergo linguarum per superbiam facta dispersio ad unitatem in apostolica humilitate ducta est: sic ordinum per negligentiam et presumptionem exorta confusio ad consecratam romane ecclesie regulam per uestrum studium et humilitatem ducenda est. Quantum ergo debeat morum unitas seruari a fidelibus. quamuis ex multis locis sacre scripture manifestum sit: presens tamen ecclesie depicta ymago oculis subiecta patenter ostendit. Namque omnia ecclesie membra uni episcopo uidelicet cristo eiusque uicario beato petro apostolo. atque in eius sede presidenti apostolico subici: et ab eis manifestat gubernari. Hec tandem premia pro tantulo opere a uobis omnibus expostulo. ut sicut hic deum uno corde et ore laudare debemus: sic et uestris precibus adiutus una uobiscum psallere in celestibus ualere merear. A Ω E H.

Explicit prologus libelli Gille lumniensis episcopi De usu ecclesiastico.

Illorum in anglia et episcoporum et omnium episcopatuum totius anglie post aduentum sancti augustini in angliam usque in hodiernum diem id est usque ad annum post incarnationem christi m. c. octogesimum viii regnante glorioso rege henrico secundo. Angli saxones regnante martiano secundo uenerunt ad britanniam anno uidelicet post passionem christi cccc. xl. septimo.

concedunt. Sed tamen pati nolunt ut contemptibi-
les teneantur. Sextus est pati ut contemptibilis
teneatur. Sed quidam et hoc quidem iniuriam patiuntur.
Septimus est amare ut contemptibilis teneatur.
Porro qui gradum hunc ascendit, in perfecta humi-
litate et magna animi tranquillitate consistit.
honores fugit, amat contemptum, optat ut sic
de se fiat quomodo fieri debet de re vili et ab-
iecta. Si quis ei aliquid fecerit vel molestiam non conque-
ritur, dicens sibi factam fuisse iniuriam. Iustum
quippe iudicat esse ut sibi ad vindictam deumque
exhonoravit ab omni creatura ei fiat molestia.
Omnibus pro malis bona retribuit, equanimiter
tolerat si quis sibi pro bonis mala retribuat. Si
aliud faciunt quam non debent, propterea non se retrahit
iste, quoniam minus faciat quam facere debet. Nunquam quod
mali alii faciunt, sed quod boni ipse facere debe-
at semper attendit. Bona que alii faciunt et ma-
la que ipse committit intuetur. Quam grave
omne peccatum sit dicente spiritu sancto intelligens
obstupescit, ingemit, contremiscit. Districtum
quippe dei iudicium suumque accusatorem conscientiam
astare quo nulli offensioni, nulli vel violationis
cogitationi vel labii locutionis obliviscitur
sed quidquid immunde timebundus contemplatur. Vere
loquitur sibi de se ipso tamquam alius de altero dicens:
Ecce stat reus ante tribunal terribilis tremendi iudicis.
et accusatur de multis et magnis criminibus.
Convincitur teste propria conscientia et testibus oculis
ipsius iudicis. Bona non egit, que male acta sunt com-
pensat. Nullum familiarem iudicis aliquem patrono
obsequio videtur intercessorem, omnes offendendo
invenit accusatores. Iudex terribiliter districtus,
intolerabiliter severus, immoderate offensus, vehe-
menter iratus. Sententia eius semel prolata immuta-
bilis. Carcer irremeabilis apertus. In carcere
immania tormenta disposita. Tortores para-
ti ut data sententia dampnatum ad tormenta
rapiant. Tormenta sine fine, sine intervallo, sine

temperamento. Tortores horribiles, qui numquam lasses-
cunt, qui numquam miserentur. Hec presentia terribilis, ferme
intolerabilis. Hec et his similia peccatore humili in-
giter cogitante, fugat ab eo risus, iocus et verba scurri-
lia. Gemitus et fletus familiaritate gaudet, et
magis super eam quam super argentum vel aurum delectari
non erubescit. Denique apostolus iam non vadit erecto
collo, sed inclinato capite oculis in terram demissis
ad modum scilicet cuiusdam servi nequissimi, qui
tiranno cuidam intendendo adversus suum dominum na-
turalem rebellare presumpsit, quem exheredavit
et tradidit. Postea vero ad se reversus et eiusdem egres-
sus considerans erubuit et doluit. Itaque cum
nimio rubore et lacrimis ad dominum suum redi-
ens veniam postulavit. Qua impetrata semper tamen
iniquitatis sue non immemor numquam deinceps presume-
re domino suo ausus est caput levare vel oculos. Sic
se habere, sic peccator quisque facere debet. Quippe
adversus dominum rebellat quisque dum peccat et ca-
ro quoniam sit rationis hereditas dei efficitur. unde
ipse ait in psalmo: hereditas mea preclara
est michi. Hanc hereditatem hoc est se ipsum au-
fert deo quicumque perseverat in peccato. Deinde quis-
quis abrenuntians diabolo se serviturum
deo promittit, quamvis mirum dictu videatur
tamen dominum tollere non improbabiliter dicitur, quoniam
super eum in cor suum introducit diabolum.
Sed nequis forte pro enormitate sceleris
desperet, meminerit dominum tante esse cle-
mentie, ut cotidie contumelias passus
ab his quos fecit sufferat, et post vocet
ad pacem. Penitentibus non solum
veniam sed etiam premia promittit,
ad se redeuntibus a longe letus occur-
rit. Ideo non facile enim reddit peccan-
tibus, ut conversis ignoscat. Hec exem-
pli gratia dixisse sufficiat.
Explicit sermo de quatuor gene-
ribus confessionis.

p.114 et dernière

dilectio dei
dilectio proximi
Satisfactio
Confessio
Ala quarta
Ala tercia

p.100